

ATTĒLA HARTA

1. Termina „kinooperators” definīcija.
2. Projekta izpēte kopā ar režisoru un producentu.
3. Darba plūsmas saskaņošana
4. Filmas attēla veidotāju komandas izveide.
5. Testi un ražošana.
6. Montāža un pēcapstrāde.

levads

Mūsu interese ir mākslinieciski augstvērtīgu kinofilmu radīšana.

Šīs hartas galvenie mērķi ir:

- Sniegt atbalstu režisoram viņa vai viņas radošajā uzdevumā un dot mums līdzekļus, lai aizsargātu mūsu veikuma viengabalainību visos tā vizuālajos aspektos, tādējādi izrādot cieņu gan pret skatītājiem, gan darba autoriem.
- Sadarbībā ar producentu sekmēt projekta finansiālajām iespējām atbilstošu kino ražošanas līdzekļu atrašanu un pielietošanu.

Raugoties no šādas perspektīvas, kā arī ņemot vērā to, ka kino ražošanas, pēcapstrādes un izplatīšanas tehnoloģijas aizvien attīstās, ir nepieciešams no jauna definēt kinooperators pienākumus un atbildības robežas.

1 – Termina „kinooperators” definīcija

Angliski runājošajās valstīs šīs profesijas pārstāvi dēvē par „Cinematographer”, „Director of Photography” (DOP) vai „Lighting Cameraman”; Itālijā – par „Autore della fotografia”; Francijā uz profesionālās identifikācijas kartes, kuru izsniedz Nacionālais Kinocentrs, viņš tiek apzīmēts kā „Directeur de la Photographie”. Latviski gan spēlfilmu operators, gan dokumentālās filmas galvenais operators tiek saukti vārdā KINOOPERATORS. Spēlfilmu galvenais operators ir operators inscenētājs. Šai bukletā galvenokārt runājam par spēlfilmām un OPERATORA INSCENĒTĀJA darbu.

Operators inscenētājs ir atbildīgs par filmas attēla māksliniecisko un tehnisko kvalitāti.

Viņš vai viņa (turpmāk tekstā operators inscenētājs) ir atbildīgs(a) par visu, kas attiecas uz filmas attēlu, kuru redzēs skatītāji, radīšanu, ņemot vērā, ka šis attēls ir daudzu radošu profesiju sadarbības rezultāts (pirmkārt un galvenokārt režisora darbs, bet tāpat arī kino scenogrāfija, kostīmi, montāža, krāsu uzstādīšana u.c.).

Pamatā, operatoru inscenētāju izvēlas režisors, kaut gan reizēm to dara arī producenti. Izvēle tiek izdarīta, ņemot vērā viņa pieredzi un prasmes, viņa māksliniecisko izjūtu un piemērotību, lai iecerētu un radītu attēlu, kas būtu saskaņā ar scenāriju un režijas koncepciju. Tiek ņemtas vērā arī viņa personiskās īpašības un spēja vadīt komandu.

Viņš un producenti kopīgi ir atbildīgi par attēla radīšanā lietoto līdzekļu piemērotību un vizuālā stila atbilstību filmas kopējai iecerei.

Sagatavošanas un filmas ražošanas laikā operators inscenētājs radoši piedalās kadrējuma izveidē, filmēšanas secības un kadra kompozīcijas

izvēlē. Viņa radošā loma ir īpaši skaidri redzama filmas apgaismojuma izvēlē un lietojumā, kā arī attēla ierakstā – neatkarīgi no nesējiem, kuros attēls tiek ierakstīts un izplatīts. Šie divi svarīgie atbildības lauki pieprasa to, lai operators inscenētājs pirms ražošanas pārraudzītu un kontrolētu vairāku izvēļu izdarīšanu, kas ietekmē attēla kvalitāti, un lai pēc filmēšanas beigām viņš kontrolētu attēla pēcapstrādi, kopēšanu un pārveidošanu uz citiem digitālajiem vai analogajiem formātiem, lai attēls, kuru ieraudzīs skatītājs, pilnībā atbilstu autoru radošajām iecerēm un izdarītajām izvēlēm. Visi šie lēmumi ir jādara zināmi filmas režisoram un producentam.

2 – Projekta izpēte kopā ar režisoru un producentu

- Pēc scenārija izlasīšanas diskusija ar režisoru par filmas stilistiku.
- Vizuālā stila izstrāde. Labāko līdzekļu atrašana, iecerēs īstenošanai.
- Māksliniecisko un tehnisko testu (kinoprovju) iepilninošana.
- Diskusiju turpināšana ar filmas galveno apakšgrupu (scenogrāfijas, kostīmu, grima, specefektu, skaņas) vadītājiem.
- Finansiālo iespēju izvērtēšana.
- Laika aprēķināšana, kas būs nepieciešams priekšdarbiem, filmēšanas vietu aplūkošanai, izpētes komandas (kameras operators, gaismu meistars, ratiņu un stiprinājumu speciālists...) komplektēšanai.
- Filmēšanas grafika analīze un akceptēšana.

3 – Darba plūsmas saskaņošana

Darba plūsma ietver sevī saskaņošanu starp:

- radošo projektu,
- ražošanas un pēcapstrādes tehniskajiem un finansiālajiem līdzekļiem,
- dažādiem filmas izplatīšanas veidiem.

Šis darbs tiek veikts, sadarbojoties ar režisoru, producentu un par attiecīgiem tehniskiem aspektiem atbildīgām personām (pakalpojumu sniedzējiem, aparatūras iznomātājiem, piegādātājiem, citu nodaļu vadītājiem u.c.). Atkarībā no projekta sarežģītības šajā posmā tiek piesaistīti viens vai vairāki konsultanti (kaskadieri, specefektu, maketu meistari u.c.) un pēcapstrādes procesa pārbaugs.

Galvenās izvēles:

- attēla ieraksta nesējs (filma, digitāls datu nesējs, formāti),
- kameras tips (tipi),
- pakalpojumu sniedzēji un piegādātāji,
- aparatūras nomas uzņēmumi,
- specefekti un optiskie pārveidojumi,
- laboratorija(s) un pēcapstrādes studija(s),
- nofilmēto kadru darba materiāla (daylies) formāts (35 mm pozitīvs, HD, Digital Beta, Beta SP, DVD, citi) un demonstrēšanas nosacījumi.

4 – Filmā attēla veidotāju komandas izveide

Operators inscenētājs izvēlas (vai apstiprina) savu komandu:

- kameras operatoru,
- operatora asistentus (pirmo un otro) un video kontroles asistentus,
- kameras grupas un video kontroles mācekļus,
- otrās grupas (second unit) kinooperatoru,
- papildu kameru operatorus (B kamera, Steadicam, filmēšana no gaisa u.c.),
- gaismotāju komandu,
- ratiņu un stiprinājumu (Grip) komandu,
- digitālā attēla ieraksta inženieri.

Apstiprina sadarbību ar:

- uz filmas vai digitāli iegūta attēla krāsu korekciju speciālistiem,

- specefektu virsuzraugu,
- grima grupas vadītāju.

Būdams nodaļas vadītājs, operators inscenētājs nodrošina to, lai operatora nodaļas locekļi ievērotu profesijas goda un darba drošības noteikumus.

5 – Testi un ražošana

Operators inscenētājs nosaka un īsteno radošās izvēles, ņemot vērā tehniskos testus (kinoproves). Tas attiecas uz attēlu visos tā aspektos, ieskatot mizanscēnas izvēles, dekorācijas, kostīmus, grimu, speciālo laboratorijas procesu, specefektus u.c..

Tehnisko testu laikā viņš pārbauda kadra robežu kartes iefilmēšanu, kas kalpos par atsauci ražošanas, montēšanas, pēcspārādes u.c. laikā, un, ja nepieciešams, izveido atsauces attēlus speciālajiem filmas vai digitālā attēla ierakstīšanas procesiem.

Ražošanas laikā viņš ir atbildīgs par attēla koncepciju un tās realizāciju. Viņš sadarbojas ar pārējām apakšgrupām, lai atrisinātu jebkuras problēmas, kādas varētu rasties filmēšanas procesā, un piedalās ikdienas darba organizēšanā (filmēšanas darba grafiku, grupas izsaukuma lapu sastādīšanā, darba stundu, nepieciešamā laika un līdzekļu aprēķināšanā).

Viņš sadarbojas ar scenārija pārbaugu, lai atrisinātu iespējamās uzņemamo scēnu montāžas saderības problēmas.

Nofilmēto kadru darba materiāla (daylies) caurskates formāta kvalitāte nosaka daļu lēmumu, kas tiek pieņemti ražošanas un montāžas laikā. Tāpat arī nofilmēto kadru darba materiāls, kas parasti tiek pārkodēts (vai ierakstīts) pieejamās videomontāžas darba formātā, var tikt izmantots dažādām demonstrācijām (pircēji, demo, rādīšana preseī, festivāli, kopproducenti u.c.), tāpēc nofilmēto kadru un epizožu darba materiāla kvalitātes uzraudzība ir īpaši svarīga, un tā ir operatora inscenētāja atbildība. Viņš apstiprina nofilmēto filmas epizožu materiālu pirms tā izmantošanas montāžā un uzdod veikt jebkādas krāsu korekcijas, kuras uzskata par nepieciešamām.

6 – Montāža un pēcspārāde

Operatoram inscenētājam ir jābūt gatavam palīdzēt montāžas režisoram veikt attēla korekcijas analogās vai digitālās sistēmās. Viņš arī pārbauda attēla darba kopiju kvalitāti, it sevišķi tās, kas paredzētas specefektiem un jebkurai netradicionālai attēla apstrādei, kas radīta montāžā, pilnībā pārbauda 35mm kopijas sakrītību ar darba montāžu.

Operatoram inscenētājam regulāri jāsaņem informācija par jebkādam izmaiņām pēcspārādes, montāžas un laboratorijas darba grafikā.

Viņš pārbauda šādus pēcspārādes posmus:

- optiskie efekti: skenēšana, kadrējuma, starpelementu pārbaude,
- attēla pielāgošana iespējamiem izplatīšanas formātiem,
- papildu testi, kas saistīti ar attēla gala faktūru,
- filmas vai digitāli iegūta attēla krāsu korekcija,
- starppozitīvi un starpnegatīvi, kā arī jebkuri elementi, kas domāti ārzemju versiju kopiju pagatavošanai,
- izplatīšanas kopija,
- kinoteātru kopijas,
- etalonkopijas digitālai izplatīšanai,
- filmas reklāmas treileris.

LKĢ uzsver, ka izplatītājiem, izrādītājiem raidorganizācijās un laboratorijām ir jākonsultējas ar operatoru inscenētāju, lai pārbaudītu, vai kopijas (filma, digitālā etalonkopija, DVD un citi attēla nesēji) atbilst attiecīgajai filmas izplatīšanas standarta kopijai.

Ja paredzētie darbi nav savienojami laika ziņā, operators inscenētājs

daļu vai visus šos uzdevumus ar producenta un režisora piekrišanu,
deleģē paša izvēlētai personai.

Translation and localization In Latvian (latviski) by LGC.
Latvian Guild of Cinematographers members:

Maskalāns Māris
Bērziņš Gints
Skulte Gvido
Braķis Kaspars
Dambekalns Aivars
Dumbergs Vilnis-Jānis
Jaunzems Ints
Cekulis Uldis
Purgailis Māris
Millers Uldis
Verhoustinskis Andrejs
Mengots Alvis
Pjatkins Anatolijs
Varkalis Kārlis
Priedītis Andris
Jancis Uldis
Līcis Aivars Imants
Feldmanis Andrejs Edvīns
Pipars Romualds

Honored members:

Karašnieks Rūdolfs
Sautiņš Valters
Zvirbulis Miks
Kleins Mārtiņš
Seleckis Ivars
Kotovičs Oļegs
Pāže Andrejs
Jurjāns Mārtiņš
Indriksons Jānis – Alvils
Jemeljanovs Voldemārs
Feldmanis Andrejs
Platkins Anatolijs
Dambekalns Aivars
Zalcmanis Kalvis

Latvijas Kinooperatoru ģilde,
Elizabetes iela 49
Rīga, LV1010
Latvija
www.kinooperators.lv